

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Mgr. Aleše Roztočila a soudců JUDr. Jiřího Pally a Mgr. Petry Weissové v právní věci žalobkyně: **M. K.,** zast. Mgr. Petrem Miketou, advokátem, se sídlem Jaklovecká 1249/18, Ostrava, proti žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí,** se sídlem Na Poříčním právu 1/376, Praha 2, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 20. 11. 2017, č. j. MPSV-2017/238814-923, sp. zn. SZ/MPSV-2017/223607-923, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 22. 12. 2017, č. j. 18 Ad 47/2017 – 36,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

III. Ustanovenému zástupci žalobkyně Mgr. Petru Miketovi, advokátu, se sídlem Jaklovecká 1249/18, Ostrava, **se přiznává** odměna a náhrada hotových výdajů za zastupování žalobkyně v řízení o kasační stížnosti v částce celkem 3.146 Kč, která mu bude zaplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů od právní moci tohoto rozsudku. Náklady právního zastoupení žalobkyně nese stát.

Odůvodnění:

I. Přehled dosavadního řízení

[1] Žalovaný rozhodnutím uvedeným v záhlaví zamítl odvolání žalobkyně a potvrdil rozhodnutí Úřadu práce České republiky – krajské pobočky v Ostravě ze dne 31. 8. 2017, č. j. 810338/17/OT, kterým žalobkyni nepřiznal dávku státní sociální podpory příspěvek na bydlení ode dne 1. 7. 2017.

[2] Žalobkyně proti tomuto rozhodnutí podala žalobu, v níž zároveň požádala o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce z řad advokátů, konkrétně Mgr. Petra Mikety, advokáta.
[3] Krajský soud shora označeným usnesením výrokem I. přiznal žalobkyni plné osvobození od soudních poplatků a II. výrokem téhož usnesení zamítl návrh žalobkyně na ustanovení zástupce z řad advokátů. V odůvodnění krajský soud uvedl, že z § 35 odst. 9 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s."), plynou čtyři podmínky, které musí být kumulativně splněny, má-li dojít k ustanovení zástupce účastníku řízení. Těmito podmínkami jsou podání návrhu na ustanovení zástupce, návrh na zahájení řízení není zjevně neúspěšný, navrhovatel doložil splnění předpokladů pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce je nezbytně třeba k ochraně jeho práv. Krajský soud neshledal splnění poslední z podmínek, a sice nezbytnost ustanovení zástupce, neboť věc nebyla skutkově či právně složitá natolik, že by se v ní žalobkyně nemohla orientovat. Nejednalo se o její první podání (v době podání žaloby krajský soud evidoval 57 návrhů na zahájení řízení), přičemž z dřívějších žalob neplynulo, že by šlo o podání nekvalifikovaná, žalobkyně naopak prokázala, že je schopna orientace v příslušných právních předpisech a sepsání žaloby srozumitelným způsobem se všemi podstatnými náležitostmi. Proti posouzení nároku na dávku státní sociální podpory již žalobkyně brojila, a proto krajskému soudu byla známa skutečnost, že ustanovení advokáta nemůže přinést nová tvrzení či námitky nad rámec žaloby, která postačuje k projednání věci. Ke stejnému závěru dospěl i Nejvyšší správní soud v rozsudku pod sp. zn. 1 As 197/2015.

II. Kasační stížnost a vyjádření žalovaného

[4] Žalobkyně (dále též „stěžovatelka") podala proti výroku II. uvedeného usnesení krajského soudu včas kasační stížnost, kterou posléze doplnila prostřednictvím Mgr. Petra Mikety, advokáta, který jí byl k její žádosti ustanoven usnesením Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 1. 2018, č. j. 4 As 19/2018 – 21. K poukazu krajského soudu na rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 1 As 197/2015 žalobkyně uvedla, že v tomto řízení nebyla v řízení o kasační stížnosti zastoupena a nemohla k věci uvést vše, co by mohlo ovlivnit rozhodnutí Nejvyššího správního soudu.

[5] Stěžovatelka zpochybnila závěr krajského soudu, že je schopna dostatečné orientace v právních záležitostech způsobem potřebným pro ochranu svých zájmů. V důsledku majetkových poměrů a složité sociální situace jí často pomáhají advokáti, kteří tuto činnost vykonávají zdarma. K této skutečnosti je nezbytné přihlédnout při hodnocení závěru Nejvyššího správního soudu v rozsudku pod sp. zn. 1 As 197/2015, který podání stěžovatelky v daném řízení zhodnotil jako téměř odborně sepsaný dokument. Z posuzované žaloby takový závěr jednoznačně učinit nelze. Krajský soud neprováděl analýzu dalších podání stěžovatelky vedených u tohoto soudu, aby mohl komplexně posoudit, zda je žalobkyně schopna účinně hájit své zájmy. Stěžovatelka také připomíná, že v minulosti byla opakovaně posuzována její svéprávnost (dříve způsobilost k právním úkonům), přičemž závěry posudků prokázaly, že není zcela zdravá, byť zatím nebyla omezena ve svéprávnosti, přičemž znalci současně dospěli k závěru, že zdravotní stav žalobkyně nelze léčit. Zdravotní stav žalobkyni neumožňuje řádně uplatňovat svá práva bez pomoci právního zástupce. Na podporu tohoto tvrzení předložila znalecký posudek

z oboru psychiatrie ze dne 19. 2. 2007. Rovněž odkaz krajského soudu na dřívější řízení o příspěvek na bydlení není důvodný, neboť stěžovatelka opakovaně měnila bydliště, proto skutkový a právní základ byl odlišný. V posuzovaném případě se příspěvek na bydlení týká bytu na adrese A. X, O., který dle svého názoru užívá po právu, neboť jí pronajímatel vydal potvrzení o trvání nájemního vztahu. Následně na ni podal civilní žalobu na vyklizení bytu, o níž se v současnosti vede řízení u Okresního soudu v Ostravě. Stěžovatelka uzavírá, že ustanovení zástupce pro ni nemusí v konečném důsledku znamenat úspěch ve věci, nicméně bez právní pomoci není schopna uvést skutečnosti, které mohou být pro rozhodnutí významné. Závěrem stěžovatelka poukázala na skutečnost, že v obdobném případě Nejvyšší správní soud rozsudkem sp. zn. 2 As 327/2017 zrušil usnesení krajského soudu z důvodu nedostatečného právního posouzení.

[6] Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

III. Posouzení kasační stížnosti

[7] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil zákonné náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost byla podána včas, osobou oprávněnou, proti rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost ve smyslu § 102 s. ř. s. přípustná. Stěžovatelka je zastoupena advokátem. Poté Nejvyšší správní soud přezkoumal důvodnost kasační stížnosti v souladu s ustanovením § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů. Neshledal přitom vady podle § 109 odst. 4 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

[8] Kasační stížnost není důvodná.

[9] Dle § 35 odst. 9 s. ř. s. lze účastníku řízení ustanovit zástupce tehdy, jestliže jsou kumulativně splněny dvě podmínky: 1) jde o účastníka, u něhož jsou dány předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, a 2) jestliže je to nezbytně třeba k ochraně jeho zájmů. K naplnění druhé zákonné podmínky pro ustanovení zástupce pak Nejvyšší správní soud konstatoval: *„Advokát bude ustanoven zástupcem účastníka k ochraně jeho zájmů tehdy, jde-li o věc po stránce skutkové nebo právní složitou, a jestliže potřeba ochrany práv účastníka v soudním řízení vyjde najevo, např. z nekvalifikovaných podání účastníka, jímž se na soud obrací apod. Vzhledem k tomu, že největší nároky po odborné stránce klade na účastníka řízení formulování samotného návrhu (žaloby), navíc v poměrně krátkém časovém úseku, je právě obsahová a formální úroveň sepsané žaloby kritériem pro závěr soudu o potřebě ochrany práv účastníka*.“ (viz rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 5. 2004, č. j. 4 As 21/2004 - 64, ze dne 18. 1. 2006, č. j. 4 Azs 390/2005 - 98, nebo ze dne 4. 12. 2013, č. j. 1 As 117/2013 - 17). Soud při rozhodování o žádosti o ustanovení zástupce zvažuje, nakolik je stěžovatel sám způsobilý před soudem hájit svá práva či zájmy. Přitom přihlíží k charakteru projednávané věci, k osobnostním poměrům stěžovatele a k úrovni žaloby, případně dalších podání, z nichž lze dovodit úroveň povědomí účastníka řízení o jeho právech v soudním řízení (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 5. 2015, č. j. 7 As 84/2015 – 14, nebo ze dne 30. 11. 2016, č. j. 6 As 206/2016 – 31). V nynější věci je sporné právě pouze splnění podmínky potřebnosti zástupce pro ochranu zájmů stěžovatelky.

[10] Při posuzování důvodnosti kasační stížnosti Nejvyšší správní soud vyšel ze skutkově a právně obdobných věcí stejné stěžovatelky, které byly v nedávné době rozhodnuty rozsudky ze dne 15. 2. 2018, č. j. 5 As 14/2018 - 15, a ze dne 20. 2. 2018, č. j. 9 As 26/2018 - 16. Rovněž v těchto dvou věcech byla zamítnuta žádost stěžovatelky o ustanovení zástupce z řad advokátů pro řízení o žalobě stěžovatelky proti rozhodnutím správních orgánů o zamítnutí žádostí o dávky sociální podpory na úhradu nákladů bydlení v bytě na adrese A. X v O. z důvodu neexistence právního titulu pro užívání tohoto bytu. Nejvyšší správní soud proto v této věci vycházel z obou citovaných rozsudků, v nichž byla skutkově a právně shodná situace posouzena.

[11] Krajský soud stěžovatelce přiznal zcela osvobození od soudních poplatků, dospěl však k závěru, že v jejím případě není ustanovení zástupce nezbytně třeba k ochraně jejích práv. Nejvyšší správní soud s tímto závěrem souhlasí.

[12] Jak správně konstatoval krajský soud, v projednávaném případě obsahuje žaloba stěžovatelky všechny zákonem předepsané formální náležitosti včetně rozhodujících skutkových okolností a rovněž právní argumentace zpochybňující rozhodnutí o nepřiznání příspěvku na bydlení z důvodu užívání předmětného bytu stěžovatelkou bez právního důvodu. K žalobě stěžovatelka připojila i příslušné dokumenty, na něž se odvolává, a její argumentace nepostrádá racionalitu. S ohledem na úroveň formulace podané žaloby svědčící o dobré orientaci stěžovatelky v dané problematice, se Nejvyšší správní soud shodně s krajským soudem nedomnívá, že by k ochraně práv stěžovatelky v řízení před krajským soudem bylo nezbytné zastoupení ustanoveným advokátem.

[13] Pokud stěžovatelka v doplnění kasační stížnosti poukazovala na své psychické problémy a na znalecký posudek, z tohoto posudku (který ovšem nelze považovat za zcela aktuální, neboť pochází z doby před více než deseti lety) vyplývá určitá duševní porucha stěžovatelky. Ovšem rovněž se zde uvádí, že duševní porucha stěžovatelky se projevuje kverulačním jednáním. Takové postižení ovšem nemá za následek automatickou potřebu ustanovení zástupce pro řízení o žalobě (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 11. 2011, č. j. 6 Ads 130/2011 - 30, č. 2565/2012 Sb. NSS).

[14] Jak vyplývá ze shora uvedeného, není ani zcela důvodná argumentace stěžovatelky, že soudní spory jí vedené se od nynější věci skutkově a právně odlišují, neboť přinejmenším věci rozhodnuté pod sp. zn. 5 As 14/2018 a 9 As 26/2018 (stejně jako další věc vedená u zdejšího soudu pod sp. zn. 1 As 9/2018 a věc rozhodnutá pod sp. zn. 2 As 327/2017) mají skutkově i právně podobný základ.

[15] Stěžovatelka sice poukázala na rozsudek NSS ze dne 4. 1. 2018, č. j. 2 As 327/2017 - 82, v němž tento soud potřebu ustanovení zástupce shledal, avšak z bodu 9 tohoto rozsudku vyplývá, že v této věci (na rozdíl od věci nyní rozhodované) stěžovatelka nebyla schopna žalobní argumentaci řádně zformulovat. Ve věci sp. zn. 2 As 327/2017 navíc Nejvyššímu správnímu soudu nebylo známo, že stěžovatelka vede celou řadu soudních sporů skutkově a právně obdobných. Ostatně i v tomto stěžovatelkou odkazovaném rozsudku je uvedeno, že stěžovatelka v řízeních o některých svých kasačních stížnostech, v nichž se domáhala ustanovení zástupce pro řízení před krajským soudem, úspěch měla a v jiných nikoli, v závislosti na konkrétní věci. Nejvyšší správní soud závěrem poznamenává, že jestliže stěžovatelka bude zastoupena advokátem ve věci rozhodnuté pod

sp. zn. 2 As 327/2017, může tak získat rovněž určitý návod pro vedení řízení v obdobných věcech včetně této (srov. přiměřeně rozsudek NSS ze dne 9. 11. 2017, č. j. 4 As 204/2017 - 23).

[16] Nejvyšší správní soud zdůrazňuje, že nijak nepředjímá samotný výsledek řízení o žalobě.

IV. Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

[17] Nejvyšší správní soud shledal nedůvodnými námitky uvedené stěžovatelkou v kasační stížnosti, proto kasační stížnost dle § 110 odst. 1 věty druhé s. ř. s. zamítl.

[18] O nákladech řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatelka v řízení úspěch neměla, právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti proto nemá. Žalovanému žádné uplatnitelné náklady nevznikly.

[19] Soud stěžovatelce ustanovil na její žádost pro řízení o kasační stížnosti advokáta. Zároveň s rozhodnutím ve věci tedy rozhodl i o odměně a náhradě hotových výdajů jejího zástupce. Ten má právo na odměnu za dva úkony právní služby [převzetí věci a doplnění kasační stížnosti; srov. § 11 odst. 1 písm. b) a d) vyhlášky č. 177/1996 Sb.] po 1.000 Kč (§ 9 odst. 2 ve spojení s § 7 téže vyhlášky), celkem tedy 2.000 Kč. Dále má zástupce stěžovatelky právo na náhradu hotových výdajů za tyto dva úkony ve výši celkem 600 Kč (srov. § 13 odst. 3 stejné vyhlášky). Nejvyšší správní soud ověřil, že zástupce stěžovatelky je plátcem DPH, proto se odměna a náhrada hotových výdajů zvyšuje o 21 % sazbu této daně. Celkem má zástupce stěžovatelky právo na 3.146 Kč. Tato částka mu bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů od právní moci tohoto rozsudku. Náklady právního zastoupení stěžovatelky nese stát.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 28. února 2018

Mgr. Aleš Roztočil
předseda senátu